

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КЛАСИФІКАЦІЇ ЗНАРЯДЬ І ЗАСОБІВ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ

THEORETICAL PRINCIPLES OF CLASSIFICATION OF INSTRUMENTS AND FACILITIES OF COMMITTING A CRIME

Тельпіс М.В.,

здобувач кафедри кримінального права № 1
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Стаття присвячена дослідженню теоретичних засад класифікації знарядь та засобів вчинення злочину. Аналізуються класифікаційні критерії та відомі науці класифікації кримінального права знарядь та засобів вчинення злочину.

Ключові слова: класифікація, знаряддя та засоби вчинення злочину, класифікація знарядь та засобів вчинення злочину.

Стаття посвячена исследованию теоретических основ классификации орудий и средств совершения преступления. Анализируются классификационные критерии и известные науке уголовного права классификации орудий и средств совершения преступления.

Ключевые слова: классификация, орудия и средства совершения преступления, классификация орудий и средств совершения преступления.

The article is devoted to the research of the theoretical basis for the classification of instruments and facilities of committing a crime. The classification criteria and all known to the criminal law science classifications of instruments and facilities of committing a crime are analyzed.

Key words: classification, instruments and facilities of committing a crime, classification of instruments and facilities of committing a crime.

Постановка проблеми. Проблема класифікації знарядь і засобів вчинення злочину на сьогодні залишається доволі важливою і принциповою як для науки кримінального права, так і для практики застосування кримінального закону.

У теорії кримінального права не існує вичерпного або хоча б загальноприйнятого переліку знарядь і засобів вчинення злочину. Важливими для вирішення цього питання є дослідження, що здійснюються в межах наук – криміналістики та логіки, оскільки можуть слугувати фундаментом для побудови відповідної класифікації у кримінальному праві. **Метою статті** є з'ясування теоретичних засад класифікації знарядь та засобів вчинення злочину.

Стан опрацювання. У науці кримінального права знаряддя та засоби вчинення злочину були об'єктом дослідження В.І. Гурова, А.С. Денисової, М.Й. Коржанського, Є.В. Лашука, А.А. Музики, А.В. Наумова, М.І. Панова, В.І. Сахарова, С.М. Сиркова та інших науковців.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до словника української мови класифікація – це система розподілу предметів, явищ або понять на класи, групи тощо за спільними ознаками, властивостями. Разом з тим, класифікація – це розподілення предметів, явищ або понять на класи, групи тощо за спільними ознаками, властивостями; групування [1, с. 544].

На підставі аналізу етимологічного значення терміна «класифікація» можна констатувати, що класифікація розглядається, щонайменше, у двох аспектах: а) як кінцевий, остаточний результат (система супідрядних понять; система, в якій що-небудь

класифіковано) і б) як процес класифікування, тобто розподілення предметів, явищ або понять на класи, групи тощо за спільними ознаками, властивостями; групування.

У логіці він визначається як система супідрядних понять (класів, об'єктів) будь-якої галузі знання або діяльності людини, яка використовується як засіб для встановлення зв'язків між цими поняттями або класами об'єктів.

Класифікація – це особливий вид поділу або система методологічних чи таксономічних поділів [2, с. 171], що передбачає систему законів, якій властива відображена в ній область дійсності. В основі природних класифікацій – істотні ознаки об'єктів, штучних – другорядні ознаки, так звані, допоміжні класифікації, що допомагають розібратися в окремих характеристиках об'єктів, але вони, як правило, не несуть практичного навантаження. Інакше кажучи, класифікація – це поділ будь-яких явищ на групи за тими чи іншими критеріями [3, с. 182–191].

Будь-яка класифікація характеризується наявністю певних властивостей. Насамперед, це поділ або система послідовних поділів, які зроблені з погляду характеристик, зокрема ознак, істотних для вирішення теоретичних і практичних завдань. Основні труднощі в побудові класифікації найчастіше полягають саме в неправильному знаходженні підстави поділу. По-друге, це розподіл предметів за групами, щоб за місцем в класифікації можна було судити про їх властивості. І, зрештою, результати класифікацій можуть бути представлені у вигляді схем.

Так, А.Є. Конверський зазначає, що класифікація – це систематизація предметів на основі угоди чи

певних практичних міркувань і на основі ознак, що випливають із природи систематизованих предметів [4, с. 157]. Іншу позицію висловлює І.В. Хоменко, який вважає, що класифікація – це багаторівневий, послідовний поділ обсягу поняття, а систематизація, поглиблення й отримання нових знань щодо членів поділу є не класифікацією, а її метою [5, с. 77].

Окремі дослідники стверджують, що класифікація – це багаторівневий, розгалужений поділ. Результатом класифікації є система супідрядних понять: поняття, що ділиться (поділяється), є родом, нові поняття – видами, потім видами видів (підвидами), потім видами підвидів (сімействами, групами, підсімействами, підгрупами) тощо [5, с. 78; 6, с. 82; 7, с. 42].

І.В. Демідов вказує, що класифікація є спеціальним (окремим), однак доволі розповсюдженим випадком ділення поняття за видотвірною ознакою, тобто класифікація – це розподіл предметів за групами (класами), де кожен елемент має своє постійне, визначене місце. Водночас, вчений наголошує, що від звичайного поділу класифікація відрізняється стійким характером [8].

На думку В.Г. Челпанова, класифікація – це розподілення речей за класами відповідно до подібності між ними. Крім того, науковець зазначає, що, по-перше, процес класифікації слугує допоміжним засобом для індукції, а по-друге, класифікація можлива тільки завдяки індукції [9, с. 115]. С.С. Розова стверджує, що під побудови класифікації, як правило, використовується як індуктивний, так і дедуктивний методи (способи): верхні класи, як правило, утворюються дедуктивно, нижні – індуктивно [10, с. 13].

Варто зазначити, що історія розвитку науки свідчить, що такі методи утворення висновків, як індукція та дедукція відіграють важливе значення в науково-дослідній діяльності. Загальновідомо, що у дедуктивних висновках думка рухається від загального положення до його часткового застосування, тобто існує відношення логічного слідування. Водночас, в індуктивних висновках маємо зворотній процес – рух думки від одиничного до загального.

Єдине, як справедливо зазначає І.О. Гриненко, що можна з упевненістю стверджувати: науковці однакостайні в тому, що класифікація має важливе теоретичне і практичне значення для будь-якої сфери наукового пізнання [11, с. 76].

Засоби вчинення злочину – ознака об'єктивної сторони злочину – становлять предмети матеріального світу чи інші явища, що застосовуються особою під час вчинення суспільно небезпечного діяння, визнаного законом як злочин. Засоби вчинення злочину поділяються на знаряддя та інші засоби вчинення злочину. Знаряддя – це предмети матеріального світу: зброя (вогнепальна чи холодна), бойові припаси, вибухові речовини, радіоактивні матеріали, інші загально небезпечні предмети, пристрої, інструменти, технічне устаткування, транспортні засоби і т. ін., використовуючи які, особа вчиняє передбачене Кримінальним Кодексом України (далі – КК України) суспільно небезпечне діяння і здійснює при цьому

фізичний (як правило, руйнівний) вплив на матеріальні об'єкти (предмети), щодо яких складаються суспільні відносини, що визнані об'єктом посягання. До інших засобів вчинення злочину (засоби у вузькому значенні слова) належать інші предмети або явища об'єктивної дійсності (підроблені документи або інші письмові свідчення, легітимаційні знаки або знаки засвідчення особи, шкідливі програмні електронно-технічні засоби та електронне устаткування), використання яких під час вчинення злочину має негативний інформаційний (дезінформаційний) вплив на суб'єктів соціального буття (потерпілих, інших осіб), чим заподіюється істотна шкода відповідним суспільним відносинам [12, с. 238–239].

У межах криміналістики є різні класифікації окремих видів знарядь, зокрема, зброї. Таких типологій і класифікацій налічується понад тридцять [13, с. 31–50; 14, с. 231–283; 15, с. 213–232; 16, с. 31–52; 17, с. 14–51]. Це пояснюється тим, що з розвитком інших наук з'являються щораз нові види знарядь і засобів. Більшість з них створюються в суспільно корисних цілях, але згодом вони включаються суб'єктами кримінальної діяльності в процес заподіяння шкоди суспільним відносинам.

Наявність однорідних об'єктивних властивостей у дуже різних форм матерії пояснює різноманіття знарядь і засобів вчинення злочину. Камінь, вогнепальна зброя, радіація виявляються однаково придатними для вчинення вбивства. Предмет або явище отримують «призначення» знаряддя або засобу «з огляду на безліч іманентно притаманних їм властивостей, які суб'єкт злочину може застосувати в процесі заподіяння злочинної шкоди» [18, с. 22–23]. Суб'єкт злочину нічим не обмежений у виборі знарядь і засобів вчинення злочину, а з часом будуть з'являтися нові їх види. Тому необхідно провести класифікації знарядь і засобів злочину, виходячи не з будь-якої матеріалізованої ознаки, а використовуючи інші критерії.

Незважаючи на різноманіття різних класифікацій, не можливо стверджувати, що вони повністю відповідають пропонованим вимогам формально-логічної теорії класифікацій. Допускаються похибки у виборі підстави розподілу об'єктів, не дотримуються правила пропорційності і єдності основи або ж порушується вимога безперервності поділу.

Знаряддя і засоби вчинення злочину є складними системними утвореннями. У процесі класифікації необхідно охарактеризувати їх з різних позицій, відобразити всі існуючі зв'язки, що мають значення не тільки для теорії, але і для практичної діяльності. В основу повинні бути покладені єдині, вихідні (базові) ознаки, що властиві всім видам знарядь і засобів вчинення злочину. У цьому випадку, можливо побудувати багаторівневу систему, яка відповідає вимогам класифікації. Подібний підхід дозволяє побудувати систему, що складається з двох підвидів: 1) загальна класифікація знарядь і засобів вчинення злочину; 2) класифікація окремих видів знарядь і окремих видів засобів вчинення злочину.

У теорії криміналістичної класифікації злочинів висловлена думка про доцільність побудови загаль-

них і окремих систем класифікацій не тільки ізольовано, з урахуванням власних ознак злочинів, а й за ознакою їх співвідношення з іншими системними утвореннями [19, с. 22–33; 20, с. 17–38]. Ці положення доцільно застосовувати і під час класифікації знарядь як одного з центральних механізмів вчиненого і процесу його відображення, що є сполучною ланкою в осі: «злочинець – знаряддя злочину – предмет впливу» [21, с. 37]. Вони ж можуть застосовуватися і під час класифікації засобів вчинення злочину.

Як правило, класифікації мають практичне значення для правозастосовувача, дозволяючи йому розібратися в тих чи інших властивостях досліджуваного об'єкта, оскільки в логічній їх основі повинен бути єдиний критерій розмежування, в залежності від якого буде побудована вся система [3, с. 182–191].

Значення вірно побудованої кримінально-правової класифікації суттєве. Вона буде необхідною передумовою достовірного розуміння сутності досліджуваного явища, ефективності пізнання його правової природи і виявлення закономірностей розвитку, які необхідні для його практичного застосування.

Розробки теорії кримінального права і криміналістики, положення формально-логічної теорії дозволяють визначити види класифікацій об'єктів, що вивчаються. Основною можна вважати класифікацію знарядь і засобів, що заснована на їх кримінально-правових характеристиках. Залежно від того, як вони закріплені в нормах кримінального законодавства, визначається роль знарядь і засобів як конструктивних ознак об'єктивної сторони основного складу злочину, що характеризують його об'єктивну сторону (ст. 257, 258 КК України); як факультативних ознак об'єктивної сторони складу злочину, що впливають на кваліфікацію (ч. 2 ст. 365 КК України).

Така класифікація має не тільки загальнотеоретичне значення, але й практичне. Безсумнівно, максимальне кримінально-правове значення знарядь і засобів вчинення злочину набувають під час включення їх в диспозицію статті Особливої частини. У чинному Кримінальному кодексі України містяться склади злочину, у диспозицію яких знаряддя і засоби включені як обов'язкові ознаки основного складу (ст. 257, 294 КК України тощо). У цьому випадку, наявність знарядь і засобів є обов'язковою ознакою складу злочину і впливає на кваліфікацію діяння.

В іншому випадку, використання знарядь і засобів вчинення злочину також впливає на кваліфікацію, перетворюючи склад в кваліфікований або особливо кваліфікований. Чинний КК України містить подібні склади злочину (ч. 2 ст. 146, ч. 2 ст. 163, ч. 2 ст. 365, ч. 2 ст. 393, ч. 2 ст. 404, ч. 4 ст. 405, ч. 3 ст. 406 КК України). Законодавець особливо виокремив у ньому такі види знарядь і засобів, як: зброя, вогнепальна зброя, предмети, що використовуються як зброя, підроблені документи, самохідні транспортні засоби, вибухові речовини, хімічні речовини, електрострум, повітряне судно, різні механічні транспортні засоби, гази.

Лінгвістичний і логічний аналіз тексту диспозицій статей Особливої частини КК України дозволяє дійти висновку, що більшість статей опосередковано перед-

бачає застосування різних знарядь і засобів в процесі виконання об'єктивної сторони складу злочину. Ці припущення підкріплюються матеріалами судової практики. Так, зокрема, у жодній статті розділу II «Злочини проти життя та здоров'я особи» КК України, ні в основних, ні в кваліфікованих складах, не згадується застосування знарядь або засобів вчинення злочину. Вивчення матеріалів судової практики свідчить про те, що в більшості випадків у процесі вчинення таких протиправних діянь суб'єкт злочину використовує різні знаряддя і засоби вчинення злочину.

Знаряддя і засоби вчинення злочину застосовуються злочинцями в більшості злочинів проти особи.

Відсутність у диспозиції норми про вбивство вказівки на використання знарядь або засобів як обов'язкової ознаки цілком виправдано, тому що немає сенсу обтяжувати норму зайвими описами, до того ж, практично нереально вказати всі можливі варіанти знарядь і засобів, використовуваних злочинцем. Проте, очевидно, що використання знарядь та засобів вчинення злочину, у цьому випадку, підвищує суспільну небезпеку діяння і впливає на призначення покарання.

Класифікаційне дослідження має будуватися за принципом розгляду досліджуваного явища від «загального до конкретного». Виходячи з цього правила, доцільно спершу розглянути найбільш узагальнені класифікації знарядь і засобів.

Загальні класифікації проводяться, виходячи з наступних ознак:

1) за кількістю разів використання: використовуються неодноразово (вогнепальна зброя, холодна зброя, газова зброя) і одноразово (вибуховий пристрій, отрута, наркотичний засіб).

Класифікація за цією ознакою свідчить, що знаряддя злочину можуть використовуватися неодноразово, засоби вчинення злочину найчастіше можуть застосовуватися одноразово, після чого втрачають свої дієві властивості;

2) за енергетичними характеристиками: механічної дії, термічної дії, вибухової дії, радіаційного впливу, хімічної дії тощо;

Для знарядь злочину типово характерний саме механічний вплив, спрямований на збільшення сили або її концентрації. Усі інші предмети і речовини відносяться до засобів вчинення злочину. Критерієм класифікації є їх корисні властивості, які використовує злочинець у своїй діяльності;

3) за походженням: природні і штучні;

4) за функціями і ролями в процесі вчинення злочину [18, с. 72–74]: необхідні, що означає «приєднання» знарядь і засобів до діяння, коли без їх використання загалом неможливо домогтися злочинного результату; супутні, коли знаряддя і засоби, що застосовуються, лише створюють умови для здійснення посягання, але самі не здійснюють безпосереднього впливу на предмет;

5) щодо категорії «зброя» [21, с. 38]: є зброєю чи ні.

Зброя – пристрої і предмети, конструктивно призначені для ураження живої чи іншої цілі, подачі сигналів. У зброєзнавстві розрізняють такі види зброї:

а) вогнепальна – зброя, призначена для механічного ураження цілі на відстані снарядом, що одержує спрямований рух за рахунок енергії порохового чи іншого заряду;

б) холодна – зброя, призначена для ураження цілі за допомогою м'язової сили людини при безпосередньому контакті з об'єктом ураження;

в) метална – зброя, призначена для ураження цілі на відстані снарядом, що одержує спрямований рух за допомогою м'язової сили людини або механічного пристрою;

г) пневматична – зброя, призначена для ураження цілі на відстані снарядом, що одержує спрямований рух за рахунок енергії стиснутого, зрідженого або ствердженого газу;

д) газова – зброя, призначена для тимчасового ураження живої цілі шляхом застосування сльозоточивих або подразнюючих речовин;

е) сигнальна – зброя, конструктивно призначена тільки для подачі світлових, димових або звукових сигналів.

Зброя завжди є знаряддям злочину. Вона використовується злочинцем для вражаючої дії і заподіяння фізичної шкоди людині. Застосовуючи її, винний прагне безпосередньо завдати максимальної фізичної шкоди шляхом концентрації своєї сили або використання вражаючих властивостей самої зброї. Він економить свої фізичні можливості і отримує перевагу навіть перед фізично сильнішим противником. Наприклад, людина, озброєна вогнепальною зброєю, здатна контролювати і підпорядкувати собі волю великої кількості людей.

Пошкодження, які отримує від використання зброї потерпілий, завжди багаторазово перевищують ту шкоду, яку здатна заподіяти людина без її використання. Процес заподіяння шкоди повністю підконтрольний винному, у будь-який момент він може припинити злочинне посягання або змінити напрям дії.

Розглянувши класифікацію знарядь вчинення злочину, за аналогією можна провести загальну класифікацію засобів вчинення злочину. Ці об'єкти повинні мати властивості, використання яких у протиправному посяганні сприяє формуванню умов його реалізації, чим полегшують процес виконання. Враховуючи це, у науці проводять наступну класифікацію засобів:

1) боєприпаси – предмети озброєння та металне спорядження, призначені для ураження цілі, і що містять розривний, металний, піротехнічний або вишвишний заряд чи їх сполучення;

2) наркотичні засоби – речовини синтетичного або природного походження, препарати, рослини або їх частини, які входять до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і їх прекурсорів, що підлягають контролю на території України, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 6 травня 2000 р. № 770 «Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів», зокрема, до Єдиної Конвенції про наркотичні засоби 1961 року;

3) психотропні речовини – речовини синтетичного або природного походження, препарати, природні матеріали, які входять до зазначеного Переліку;

4) вибухові речовини – хімічні сполуки або механічні суміші речовин, що здатні до швидкого самопоширюваного хімічного перетворення, вибуху без доступу кисню, повітря. До них відносяться: тротил, амоніти, пластити, еластити, порох, тверде ракетне паливо та інше;

5) вибухові пристрої – промислові або саморобні вироби, що функціонально об'єднують вибухову речовину і пристосування для ініціювання вибуху (запал, детонатор тощо);

б) сильнодіючі речовини – це такі речовини, які не є наркотичними, але мають запаморочливий вплив на людину, які, будучи прийняті не за призначенням лікаря, навіть в незначних дозах викликають ускладнення здоров'я.

7) отруйні – речовини, які під час вживання всередину, внутрішньовенно, підшкірно або внутрішньом'язово, здатні, впливаючи на живі організми, викликати різке порушення нормальної життєдіяльності, тобто отруєння і смерть. Постійним комітетом з контролю наркотиків до Списку № 2 внесені понад 30 найменувань таких речовин. До них віднесені: фенол, ціаністий калій, отруту зміїну і інші;

8) інформація – відомості про осіб, предмети, факти, події, явища і процеси незалежно від форми їх подання. Інформація – це перетворена форма знання, що не тотожна як такому, тобто інформація не є саме знання. Інформація передається описами, тобто відповідями на питання, що починаються словами «хто», «коли», «що», «де», «скільки» [22, с. 76]. У побутовому сенсі під інформацією розуміють ті відомості, які людина отримує від навколишньої природи і суспільства за допомогою органів чуття, які підвищують рівень її обізнаності;

9) документи – зафіксована на матеріальному носії інформація з реквізитами, що дозволяють її ідентифікувати. Документ – це діловий папір, що підтверджує який-небудь факт або право на що-небудь. У ст. 6 Закону України «Про обов'язковий примірник документів» від 09.04.1999 р. дається визначення офіційного документа. До них віднесені документи, що публікуються від імені органів законодавчої, виконавчої та судової влади, носять законодавчий, інший нормативний, директивний або інформаційний характер. Певною мірою документи є видом інформації, яка зафіксована на матеріальному носії. Однак ця група заслуговує самостійного розгляду, тому що часто саме документи є безпосереднім засобом вчинення злочину. Також це поняття міститься в низці статей КК України, де як засіб мається на увазі не просто інформація, а саме зафіксована на будь-якому носії.

У теорії кримінального права пропонувалися й інші класифікації знарядь і засобів вчинення злочину. Так, В.І. Гуров пропонує ділити знаряддя і засоби за ступенем суспільної небезпечності на ті, що «мають кримінально-правове значення і не

мають такого» [18, с. 62]. Він вважає, що не мають кримінально-правового значення знаряддя і засоби, застосування яких у процесі вчинення протиправного діяння не впливає на суспільну небезпеку. До останніх автор відносить, зокрема, сховища, використовувани під час контрабанди, і вказує на їх кримінологічне, криміналістичне, кримінально-процесуальне і соціологічне значення. Однак основним він вважає кримінально-правове значення, що визначає суспільну небезпеку діяння [18, с. 62–74].

Видається, що така класифікація є дискусійною і не зовсім придатна для практичного застосування, оскільки недостатньо продуманим є припущення про існування знарядь і засобів, які не впливають на суспільну небезпеку посягання. Застосування знарядь або засобів вчинення злочину завжди впливає на характер і ступінь суспільної небезпеки.

Окремої уваги вимагає питання про застосування «непридатних» знарядь і засобів в процесі вчинення злочину. І в цьому випадку, не можна говорити, що їх застосування не впливає на ступінь суспільної небезпеки злочину.

Багато авторів приділили достатньо уваги проблемам поняття «непридатних» засобів [23; 24; 25]. У теорії кримінального права виокремлюють помилку в засобах вчинення злочину. Остання виражається у використанні іншого, ніж було заплановано, засобу вчинення злочину. Помилка в засобах – це помилка щодо того інструментарію, за допомогою якого чиниться злочин [26, с. 917], а саме:

- 1) у використанні засобу, який викликав більш тяжкі наслідки, ніж вважав винний;
- 2) у використанні засобу, який виявився непридатним в певних конкретних обставинах;
- 3) у використанні абсолютно непридатного засобу.

У першому випадку, відповідальність повинна наставати за необережне заподіяння шкоди, що фактично настала, у другому – за замах на той злочин, який мав намір вчинити винний. У третьому випадку – відповідальність виключається, так як діяння об'єктивно не становить суспільної небезпеки. Аналізуючи те, як різні автори визначають «непридатні» засоби, можна дійти висновку, що

поняття «непридатні» може відноситись не тільки до засобів, але і до знарядь.

Помилка в засобах вчинення злочину впливає на кваліфікацію вчиненого діяння, якщо стосується таких засобів вчинення злочину, які віднесені законодавцем до числа обов'язкових елементів складу злочину [27, с. 359]. У цьому випадку, нас цікавлять останні дві групи засобів вчинення злочину. В юридичній літературі виокремлюють «непридатні» засоби, які виявилися такими з огляду на їх об'єктивні особливості в конкретному випадку, але в інших – вони цілком придатні для заподіяння злочинного результату, і засоби, які непридатні через їх об'єктивну нездатність за будь-яких умов заподіяти злочинну шкоду [28, с. 53].

Повертаючись до раніше розглянутої класифікації, запропонованої В.І. Гуровим, можна визначити, що до категорії знарядь і засобів, які не мають кримінально-правового значення, варто віднести абсолютно непридатні знаряддя і засоби вчинення діяння. Ці знаряддя і засоби у всіх випадках, виходячи з їх об'єктивних властивостей, нездатні заподіяти шкоду об'єкту посягання. Використання їх не має кримінально-правового значення, і, у крайньому разі, їх можна оцінювати лише як виявлення наміру, що не карається за українським кримінальним правом.

На підставі загальних класифікацій, з урахуванням логічних правил переходу від поняття з більшим обсягом до поняття з меншим, що характеризує ті підмножини, групи та інші одиниці, які розглядаються як елементи поняття і вибору вірної підстави поділу, можливо виробити систему класифікацій окремих видів знарядь і окремих видів засобів вчинення злочину.

Висновки. Проблема класифікації приділяється значна увага у філософії, логіці та галузевих науках. У науковій літературі питання про поняття та сутність класифікації залишається дискусійним. Проаналізовані класифікації знарядь та засобів вчинення злочину мають теоретичне і практичне значення. Вони дають можливість дослідити і визначити правове значення знарядь та засобів вчинення злочину при конструюванні конкретних кримінально-правових норм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. – К.: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
2. Ивлев Ю.В. Логика для юристов / Ю.В. Ивлев. – М.: Дело, 2003. – 392 с.
3. Логика: учеб. / Ю.В. Ивлев; под ред. В.И. Маркина. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1992. – 269 с.
4. Конверський А.С. Логіка: підруч. для студ. юрид. фак-тів. – 5-те вид. перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2015. – 320 с.
5. Хоменко І.В. Логіка: підруч. / І.В. Хоменко. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 335 с.
6. Логіка: підруч. для студентів вищих навчальних закладів / В.Д. Титов, С.Д. Цалін, О.П. Невельська-Гордєєва та ін.; за заг. ред. проф. В.Д. Титова. – Х.: Право, 2005. – 208 с.
7. Ивин А.А. Логика: учеб. пособ. для студентов вузов / А.А. Ивин. – М.: ООО «Изд-во Оникс»; ООО «Изд-во «Мир и образование», 2008. – 336 с.
8. Демидов И.В. Логика: учеб. пособ. для юрид. вузов / И.В. Демидов; под ред. Б.И. Каверина. – М.: Юриспруденция, 2000. – 208 с.
9. Челпанов В.Г. Учебник логики / В.Г. Челпанов. – М.: Научная Библиотека, 2010. – 128 с.
10. Розова С.С. Классификационная проблема в современной науке / С.С. Розова. – Новосибирск: Наука, 1986. – 224 с.
11. Гриненко І.О. Філософські та логічні засади класифікацій злочинів / І.О. Гриненко // Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту, 2016. – Вип. 40. – Т. 2. – С. 76–81.
12. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. – Х.: Право, 2016. – Т. 17: Кримінальне право / редкол.: В.Я. Тацій (гол.), В.І. Борисов (заст. голови) та ін.; Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держ. і права ім. В.М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т України ім. Ярослава Мудрого, 2017. – 1064 с.

13. Владимиров В.Ю. Теория и практика криминалистического оружиеведения: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.09 / В.Ю. Владимиров; МВД России; СПб. ун-т. – СПб, 2002. – 475 с.
14. Плескачевский В.М. Оружие в криминалистике. Понятие и классификация. – М.: Спарк, 2001. – 343 с.
15. Ручкин В.А. Оружие и следы его применения. Криминалистическое учение: монография / В.А. Ручкин. – М.: Юристинформ, 2003. – 352 с.
16. Казакова В.А. Вооруженная преступность: криминологические и уголовно-правовые проблемы / В.А. Казакова. – М.: Логос, 2003. – 253 с.
17. Подшибякин А.С. Холодное оружие / А.С. Подшибякин. – 3-е изд., доп. и перераб. – М.: Центр «ЮрИнфоР», 2003. – 256 с.
18. Гуров В.И. Организованная преступность – не миф, а реальность: (социальные, правовые и криминологические аспекты борьбы с организованной преступностью) / В.И. Гуров. – М.: Знание, 1992. – 80 с.
19. Образцов В.А. Классификация преступлений на криминалистической основе – важнейшее условие совершенствования теории и практики расследования преступлений (современное состояние и пути решения проблемы) / В.А. Образцов // Оптимизация расследования преступлений: сб. науч. тр. – Иркутск, 1982. – С. 22–33.
20. Образцов В.А. Криминалистическая классификация преступлений / В.А. Образцов. – Красноярск: Изд-во Краснояр. ун-та, 1988. – 176 с.
21. Хвалин В.А. Орудие преступления как объект криминалистики и следственной практики: курс лекций / В.А. Хвалин. – М.: ГУП Изд. центр «Старая Басманная», 2000. – 64 с.
22. Спицнадель В.Н. Основы системного анализа: учеб. пособ. / В.Н. Спицнадель. – СПб.: Изд. дом «Бизнес-пресса», 2000. – 326 с.
23. Якушин В.А. Ошибка в уголовном праве и ее влияние на пределы субъективного вменения (теоретические аспекты) / В.А. Якушин, В.В. Назаров. – Ульяновск: УлГУ, 1997. – 62 с.
24. Якушин В.А. Ошибка и ее уголовно-правовое значение / В.А. Якушин; науч. ред. Ф.Р. Сундуков. – Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1988. – 128 с.
25. Фаткуллина М.Б. Юридические и фактические ошибки в уголовном праве: проблемы квалификации: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / М.Б. Фаткуллина; Мин-во образов. РФ; Урал. гос. юрид. акад. – Екатеринбург, 2001. – 24 с.
26. Уголовное право Российской Федерации. Общая часть: учеб. / под ред. докт. юрид. наук, проф. Л.В. Иногамовой-Хегай, докт. юрид. наук, проф. А.И. Рарога, докт. юрид. наук, проф. А.И. Чучаева. – М.: Инфра-М; КОНТРАКТ, 2004. – 742 с.
27. Курс уголовного права / под ред. Н.Ф. Кузнецовой, И.М. Тяжковой. – М.: ИКД «Зерцало-М», 2002. – Т. 1. Общая часть. Учение о преступлении. – 624 с.
28. Кириченко В.Ф. Значение ошибки по советскому уголовному праву / В.Ф. Кириченко; отв. ред.: Б.С. Маньковский. – М.: Изд-во АН СССР, 1952. – 96 с.